

**POLITECHNIKA
BYDGOSKA**

im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich

ZARZĄDZENIE NR Z.199.2023.2024

Rrektora Politechniki Bydgoskiej

im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich

z dnia 30 września 2024 r.

w sprawie standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem

Na podstawie art. 22b pkt 1 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 560) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Zarządzenie określa standardy ochrony małoletnich przed krzywdzeniem na Politechnice Bydgoskiej im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich, zwanej dalej „uczelnią”, o których mowa w art. 22b ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich, zwanych dalej „ustawą” i „standardami”.

§ 2. Użyte w zarządzeniu określenia oznaczają:

- 1) krzywdzenie małoletniego – popełnienie czynu karalnego na szkodę dziecka przez jakąkolwiek osobę, w tym pracownika uczelni, stosowanie przemocy wobec dziecka w jakiegokolwiek formie, w tym jego zaniedbywanie lub zagrożenie dobra małoletniego. Krzywdzenie może przybrać formę:
 - a) przemocy emocjonalnej – rozumianej jako powtarzające się działania zmierzające do ośmieszenia dziecka, wciąganie go do konfliktu pomiędzy dorosłymi, obarczanie go sprawami, których jeszcze nie jest w stanie zrozumieć, manipulacja, zbyt wygórowane oczekiwania i wymagania,
 - b) przemocy fizycznej – rozumianej jako celowe uszkodzenie ciała objawiające się złamaniami, siniakami, ranami, poparzeniami lub innymi obrażeniami wewnętrznymi,
 - c) przemocy seksualnej – rozumianej jako angażowanie dziecka w aktywność seksualną przez osobę dorosłą. Wykorzystywanie seksualne odnosi się do

zachowania z kontaktem fizycznym oraz zachowania bez kontaktu fizycznego. Przemoc ta może być jednorazowym incydem lub powtarzać się przez dłuższy czas,

- d) zaniedbywania – rozumianego jako niezapewnianie dziecku odpowiednich warunków do jego rozwoju, tj. odpowiedniego żywienia, ubrania, potrzeb edukacyjnych, dostępu do usług medycznych;
- 2) małoletni / dziecko – każda osoba do ukończenia 18. roku życia;
- 3) opiekun małoletniego/dziecka – osoba uprawniona do reprezentacji dziecka, w szczególności jego opiekun prawny, w tym rodzic;
- 4) pracownik – należy przez to rozumieć osobę zatrudnioną w uczelni na podstawie umowy o pracę, umowy cywilnoprawnej lub jakiegokolwiek innej umowy, w tym wolontariusza i stażystę, a także osobę w jakikolwiek sposób współpracującą z uczelnią;
- 5) zgodzie opiekuna małoletniego/dziecka – należy przez to rozumieć zgodę co najmniej jednego rodzica/ opiekuna prawnego dziecka.

§ 3. 1. Naczelną zasadą działań podejmowanych względem małoletniego przez pracownika jest działanie dla dobra małoletniego i w jego najlepszym interesie.

2. Pracownik traktuje małoletniego z szacunkiem oraz w miarę możliwości uwzględnia jego potrzeby.

3. Niedopuszczalne jest stosowanie przez pracownika wobec dziecka przemocy w jakiegokolwiek formie. Pracownik, realizując te cele, działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych uczelni oraz swoich kompetencji.

Rozdział 2

Procedura podejmowania interwencji i sposób jej dokumentowania oraz osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień i przyjmowanie zgłoszeń

§ 4. 1. Procedura podejmowania interwencji i sposób jej dokumentowania w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego obowiązuje wszystkich pracowników.

2. Pracownik jest zobowiązany w ramach wykonywanych obowiązków do zwracania uwagi na symptomy krzywdzenia małoletnich.

3. Pracownik jest zobowiązany do stosowania zasad zapewniających bezpieczne relacje z dzieckiem, określonych w rozdziale 3.

4. Pracownik będący świadkiem zdarzenia zagrażającego dziecku lub mający uzasadnione podejrzenie, że dziecko przebywające na terenie uczelni jest krzywdzone, niezwłocznie zawiadamia o tym Rektora, a w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia małoletniego policję i właściwe służby ratunkowe.

5. Uzasadnione podejrzenie krzywdzenia małoletniego występuje wtedy, gdy:

- 1) małoletni ujawnił pracownikowi fakt krzywdzenia;
- 2) pracownik zaobserwował krzywdzenie;
- 3) dziecko ma na sobie ślady krzywdzenia, w tym zadrapania, zasinienia, a zapytane odpowiada niespójnie lub chaotycznie, popada w zakłopotanie bądź występują inne okoliczności mogące wskazywać na krzywdzenie.

6. W sytuacji, o której mowa w ust. 4, należy uniemożliwić małoletniemu oraz osobie podejrzewanej o krzywdzenie dziecka, jeśli ta przebywa wraz z dzieckiem na oddalenie się z uczelni.

7. W każdym przypadku należy zadbać o bezpieczeństwo dziecka. Dziecko powinno przebywać pod opieką pracownika do czasu przyjazdu policji, jeżeli zostanie wezwana lub zapewnienia jego bezpieczeństwa w inny sposób.

8. Każde zdarzenie zagrażające dziecku, na temat którego pracownik posiada wiedzę, odnotowuje się w karcie interwencji, zgodnie z załącznikiem nr 1 do zarządzenia.

9. Osobą odpowiedzialną za przyjmowanie zgłoszenia o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia jest każdy pracownik. Karty interwencji przekazuje osoba zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia się do Biura Karier za pośrednictwem Biura Rektora.

Rozdział 3

Zasady bezpiecznych relacji pracowników z małoletnimi

§ 5. 1. Jako pracownik jesteś zobowiązany do utrzymania profesjonalnej relacji z małoletnim i każdorazowego rozważenia, czy Twoja reakcja, komunikat bądź działanie wobec dziecka są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych dzieci.

2. Działaj w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji Twojego zachowania.

§ 6. W komunikacji z małoletnim:

- 1) zachowuj cierpliwość i szacunek;
- 2) słuchaj uważnie i udzielaj odpowiedzi adekwatnych do wieku dziecka i danej sytuacji;
- 3) nie wolno Ci zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać małoletniego. Nie wolno Ci krzyczeć na małoletniego w sytuacji innej niż wynikająca z jego bezpieczeństwa lub bezpieczeństwa innych dzieci;
- 4) nie wolno Ci ujawniać informacji dotyczących małoletniego wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych małoletnich. Obejmuje to wizerunek małoletniego, informacje o jego sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej;
- 5) podejmując decyzje dotyczące małoletniego, poinformuj go o tym i staraj się brać pod uwagę jego oczekiwania;
- 6) szanuj prawo małoletniego do prywatności. Jeśli konieczne jest odstępnie od zasady poufności, aby chronić małoletniego, wyjaśnij mu to najszybciej jak to możliwe;
- 7) jeśli pojawi się konieczność porozmawiania z małoletnim na osobności, zostaw uchylone drzwi do pomieszczenia i zadbaj o to, aby być w zasięgu wzroku innych. Możesz też poprosić drugiego pracownika o obecność podczas takiej rozmowy;
- 8) nie wolno Ci zachowywać się w obecności małoletniego w sposób niestosowny. Obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywanie wobec dziecka relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby);
- 9) zapewnij małoletniego, że jeśli czuje się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, może o tym powiedzieć Tobie lub innemu pracownikowi Uczelni i może oczekiwać odpowiedniej reakcji, pomocy.

§ 7. 1. W działaniach z małoletnim:

- 1) doceniaj i szanuj wkład małoletniego w podejmowane działania, aktywnie go angażuj i traktuj równo wobec innych, bez względu na płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd;
- 2) unikaj faworyzowania małoletniego;
- 3) nie wolno Ci nawiązywać z małoletnim jakichkolwiek relacji romansowych, emocjonalnych lub seksualnych ani składać mu propozycji o nieodpowiednim charakterze.

Obejmuje to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie małoletniemu treści erotycznych i pornograficznych bez względu na ich formę;

- 4) nie wolno Ci utrzymywać wizerunku małoletniego (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) na potrzeby prywatne. Dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunku małoletniego, jeśli nie uzyskano zgody opiekunów dziecka;
- 5) nie wolno Ci proponować małoletniemu alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w obecności dziecka;
- 6) okazuj szacunek dziecku bez względu na płeć, status społeczny, narodowość itp.;
- 7) akceptuj dziecko takie, jakie jest;
- 8) nie wolno Ci przyjmować pieniędzy ani prezentów od małoletniego lub opiekunów dziecka, przy czym nie dotyczy to okazjonalnych podarków niebudzących wątpliwości z okazji uroczystości a także prac artystycznych małoletnich;
- 9) nie wolno Ci wchodzić w relacje jakiegokolwiek zależności wobec dziecka lub opiekunów dziecka. Nie wolno Ci zachowywać się w sposób mogący sugerować innym istnienie takiej zależności i prowadzący do oskarżeń o nierówne traktowanie bądź czerpanie korzyści majątkowych i innych.

2. Ponadto w działaniach z dziećmi:

- 1) zapewniaj opiekę, zabawę oraz naukę poprzez zabawę w zależności od wieku i stopnia rozwoju dziecka;
- 2) doceniaj każdy postęp i aktywność dziecka, udzielaj pochwał indywidualnych, wskazuj pozytywne zachowania na forum grupy;
- 3) wspomagaj rozwój dziecka, jego zdolności i zainteresowania;
- 4) pomagaj dziecku w czynnościach fizjologicznych z poszanowaniem jego godności, nie karz za zabrudzenie, unikaj kontaktu fizycznego innego niż konieczny;
- 5) dbaj o czystość dziecka (mycie rąk i buzi). W zależności od stopnia samodzielności dziecka opiekun dziecięcy może sam umyć dziecko lub tylko kontrolować i wspierać wysiłki dziecka;
- 6) bezpośredni kontakt z dzieckiem (np. przytulenie, pogłaskanie, posadzenie na kolanach, wzięcie na ręce), realizuj z poszanowaniem jego intymności.

§ 8. W kontakcie z małoletnim przede wszystkim:

- 1) nie wolno Ci bić, szturchać, popychać ani w jakikolwiek sposób naruszać integralności fizycznej małoletniego;
- 2) nigdy nie dotykaj małoletniego w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny;
- 3) zawsze bądź przygotowany na wyjaśnienie swoich działań;
- 4) zapewnij, aby kontakt z dzieckiem miały wyłącznie osoby do tego uprawnione;
- 5) nie angażuj się w takie aktywności, jak łaskotanie, udawane walki czy brutalne zabawy fizyczne;
- 6) zachowaj szczególną ostrożność wobec małoletniego, który doświadczył nadużycia i krzywdzenia. Takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że dziecko będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi. W takich sytuacjach powinieneś reagować z wyczuciem, ale stanowczo i pomóc małoletniemu zrozumieć znaczenie osobistych granic;
- 7) kontakt fizyczny z małoletnim nigdy nie może być niejawnym bądź ukrywany, wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy. Jeśli będziesz świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań bądź sytuacji ze strony innego dorosłego lub dziecka, zawsze poinformuj o tym przełożonego i postąp zgodnie z obowiązującą procedurą interwencji.

§ 9. Każde przemocowe działanie wobec małoletniego jest niedopuszczalne. Istnieją jednak sytuacje, w których fizyczny kontakt z małoletnim może być stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu – jest odpowiedzią na potrzeby dziecka w danym momencie, uwzględnia wiek dziecka, etap rozwojowy, płeć, kontekst kulturowy i sytuacyjny. Nie można jednak wyznaczyć uniwersalnej stosowności każdego takiego kontaktu fizycznego, ponieważ zachowanie odpowiednie wobec jednego dziecka może być nieodpowiednie wobec innego. Kieruj się zawsze swoim profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję małoletniego, pytając go o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy Twoich dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez dziecko lub osoby trzecie.

§ 10. 1. Nie wolno Ci zapraszać dziecka do swojego miejsca zamieszkania ani spotykać się z nim poza godzinami pracy. Obejmuje to także kontakty z małoletnim poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych).

2. Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z małoletnim i jego opiekunami poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, telefon służbowy).

3. Jeśli zachodzi konieczność spotkania z małoletnim poza godzinami pracy, musisz poinformować o tym przełożonego, a opiekunowie dziecka muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.

4. Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli małoletni i jego opiekunowie są osobami bliskimi wobec pracownika) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych dzieci i ich opiekunów.

Rozdział 4

Zasady ochrony wizerunku i danych osobowych małoletnich

§ 11. 1. Uczelnia zapewnia najwyższe standardy ochrony danych osobowych małoletnich zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

2. Uczelnia, uznając prawo małoletnich do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia mu ochronę danych osobowych, w tym wizerunku.

3. Dane osobowe małoletnich są przetwarzane w celu realizacji obowiązków prawnych lub na podstawie zgody opiekunów małoletniego.

4. Niezależnie od spełnienia warunków określonych w ust. 1-3 w podejmowanych przez pracowników działaniach należy kierować się odpowiedzialnością i rozważą wobec utrwalania, przetwarzania, używania i publikowania wizerunku dzieci.

§ 12. 1. Upublicznienie przez pracownika wizerunku dziecka utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio-wideo) wymaga pisemnej zgody opiekuna dziecka, z wyjątkiem wydarzeń otwartych o charakterze publicznym.

2. Pisemna zgoda, o której mowa w ust. 1, powinna zawierać informację o wszelkich okolicznościach przetwarzania danych osobowych. Informacje, o których mowa w zdaniu pierwszym są udostępniane poprzez realizację obowiązku informacyjnego wynikającego z art. 13 rozporządzenia 2016/679 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U.UE.L.2016.119.1).

3. Jeśli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, impreza publiczna, zgoda opiekunów i dziecka nie jest wymagana.

§ 13. Dane osobowe małoletnich uczelnia chroni poprzez:

- 1) unikanie podpisywania zdjęć/nagrań informacjami identyfikującymi dziecko z imienia i nazwiska. Jeśli konieczne jest wskazanie danych dziecka, zaleca się podawanie tylko imienia;
- 2) zmniejszenie ryzyka kopiowania i niestosownego wykorzystania zdjęć/nagrań małoletnich, przyjmując zasady, że:
 - a) wszystkie dzieci znajdujące się na zdjęciu/naganiu muszą być ubrane, a sytuacja zdjęcia/nagrania nie jest dla nich poniżająca, ośmieszająca ani nie ukazuje ich w negatywnym kontekście,
 - b) zdjęcie/nagranie dziecka powinno się koncentrować na czynnościach wykonywanych przez dziecko i w miarę możliwości przedstawiać je w grupie, a nie jako pojedynczą osobę;
- 3) zgłaszanie przełożonemu niewłaściwego rozpowszechniania wizerunku dziecka, podobnie jak innych niepokojących sygnałów dotyczących zagrożenia bezpieczeństwa małoletniego.

§ 14. W sytuacjach, w których uczelnia rejestruje wizerunek dziecka do własnego użytku, a rejestracja wydarzenia zostanie zlecona podmiotowi zewnętrznemu, należy:

- 1) zobowiązać podmiot zewnętrzny rejestrujący wydarzenie do przestrzegania zarządzenia;
- 2) zobowiązać podmiot zewnętrzny rejestrujący wydarzenie do noszenia identyfikatora w czasie trwania wydarzenia;
- 3) nie dopuścić do sytuacji, w której podmiot zewnętrzny rejestrujący wydarzenie będzie przebywał z dzieckiem bez nadzoru pracownika.

Rozdział 5

Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu

§ 15. 1. Uczelnia, zapewniając małoletniemu dostęp do Internetu, jest zobowiązana podejmować działania zabezpieczające go przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla jego prawidłowego rozwoju.

2. Dostęp małoletniego do Internetu może się odbywać:

- 1) pod nadzorem pracownika – na zajęciach organizowanych przez uczelnię;
- 2) bez nadzoru pracownika Uczelni – w pozostałych przypadkach.

3. W przypadku dostępu realizowanego pod nadzorem pracownika, pracownik ma obowiązek poinformowania małoletniego o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu. Pracownik Uczelni czuwa nad bezpieczeństwem korzystania z Internetu przez małoletniego podczas zajęć.

4. Osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo dostępu do Internetu na uczelni są zobowiązane do zabezpieczenia sieci internetowej uczelni przed niebezpiecznymi treściami poprzez instalację lub aktualizację odpowiedniego oprogramowania.

Rozdział 6

Osoba odpowiedzialna za przygotowanie pracowników do stosowania standardów, zasady oraz sposób ich udostępniania opiekunom oraz małoletnim

§ 16. 1. Osobami odpowiedzialnymi za przygotowanie pracowników do stosowania standardów są kierownicy jednostek i komórek organizacyjnych każdego szczebla struktury organizacyjnej uczelni.

2. Standardy ochrony małoletnich przed krzywdzeniem są udostępniane pracownikom z wykorzystaniem sieci wewnętrznej oraz strony głównej uczelni.

3. Standardy ochrony małoletnich przed krzywdzeniem są udostępniane opiekunom i małoletnim na stronie internetowej pbs.edu.pl w zakładce „uczelnia”.

4. Obowiązkiem opiekunów i małoletnich jest zapoznanie się ze standardami i wynikającymi z nich zasadami ochrony małoletnich.

Rozdział 7

Monitoring stosowania standardów

§ 17. 1. Wyznacza się pracowników Biura Karier jako osoby odpowiedzialne za standardy ochrony małoletnich przed krzywdzeniem.

2. Pracownicy Biura Karier:

- 1) są odpowiedzialni za monitorowanie realizacji standardów oraz reagowanie na sygnały naruszenia standardów;
- 2) prowadzą rejestr zgłoszeń;
- 3) proponują zmiany w standardach;
- 4) przeprowadzają raz na dwa lata wśród pracowników uczelni ankietę monitorującą poziom realizacji standardów, według wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do zarządzenia;

5) dokonują opracowania wypełnionych przez pracowników ankiet w formie raportu z monitoringu, który niezwłocznie przekazują Rektorowi.

3. W ankiecie pracownicy mogą proponować zmiany standardów oraz wskazywać naruszenia standardów w uczelni.

4. Rektor, w oparciu o raport z monitoringu może zaktualizować standardy.

Rozdział 8

Przepisy dostosowujące, przejściowe i przepis końcowy

§ 18. 1. Kierownicy jednostek i komórek organizacyjnych każdego szczebla niezwłocznie i skutecznie zobowiążą podległych pracowników do zapoznania się z zarządzeniem.

2. Każdy pracownik wypełnia, za pośrednictwem systemu Ankieter, oświadczenie o zapoznaniu się z zarządzeniem w terminie 7 dni od dnia wejścia w życie zarządzenia.

3. W terminie 7 dni od dnia wejścia w życie zarządzenia Dział Logistyki i Zarządzania Obiektami wywiesi treść standardów w widocznym miejscu uczelni, w wersji pełnej oraz skróconej, przeznaczonej dla małoletnich zawierającej tylko informacje istotne dla małoletnich.

4. Dział Informacji i Promocji udostępni na stronie internetowej <https://pbs.edu.pl/> w zakładce „uczelnia” treść standardów, w wersji pełnej oraz skróconej, przeznaczonej dla małoletnich zawierającej tylko informacje istotne dla małoletnich.

§ 19. Przepisy zarządzenia stosuje się do zdarzeń, które miały miejsce na terenie uczelni od 15 sierpnia 2024 r.

§ 20. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 października 2024 r.

REKTOR

prof. dr hab. inż. Marek ADAMSKI

**KARTA
interwencji**

1. Imię i nazwisko małoletniego:

2. Przyczyna interwencji (forma krzywdzenia) – opis:

.....

.....

.....

3. Osoba zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia:

4. Spotkanie z opiekunami małoletniego:

.....

.....

.....

5. Dane dotyczące interwencji (nazwa i adres organu, do którego zgłoszono interwencję, np. policja, OPS) i data interwencji:

.....

.....

.....

6. Wyniki interwencji: działania organów wymiaru sprawiedliwości, jeśli jednostka uzyskała informacje o wynikach/działania organizacji/działania opiekunów:

.....

.....

.....

.....
(data i podpis osoby zawiadamiającej o podejrzeniu krzywdzenia)

ANKIETA
monitorująca poziom realizacji Standardów ochrony dzieci przed krzywdzeniem

Pytania	Tak*	Nie*
1. Czy znasz treść dokumentu Standardy ochrony małoletnich przed krzywdzeniem?		
2. Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia małoletnich?		
3. Czy wiesz, jak reagować na symptomy krzywdzenia małoletnich?		
4. Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie zasad zawartych w Standardach ochrony małoletnich przed krzywdzeniem przez innego pracownika?		
5a. Jeśli tak – jakie zasady zostały naruszone? (odpowiedź opisowa)		
5b. Czy podjąłeś/podjęłaś jakieś działania: jeśli tak – jakie, jeśli nie – dlaczego? (odpowiedź opisowa)		
6. Czy masz jakieś uwagi/poprawki/sugestie dotyczące Standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem? (odpowiedź opisowa)		

* zaznaczyć właściwe